Абагульнім і запомнім. Галоўныя фактары размяшчэння лёгкай прамысловасці — спажывецкі і наяўнасць працоўных рэсурсаў. Тэкстыльная вытворчасць з’яўляецца самай буйной па аб’ёме выпускаемай прадукцыі.

1. Назавіце асноўныя фактары размяшчэння лёгкай прамысловасці. 2. Якія прадпрыемствы тэкстыльнай прамысловасці працуюць на мясцовай сыравіне, якія — пераважна на прывазной? 3. Назавіце буйныя прадпрыемствы па вытворчасці тканін у Беларусі.

4. Чым выклікана рэгіянальная канцэнтрацыя вытворчасці прадукцыі лёгкай прамысловасці? 5. Чаму ў Беларусі ў апошнія гады назіраецца скарачэнне выпуску ваўняных тканін? 6. Якія, на ваш погляд, перспектывы развіцця лёгкай прамысловасці?

Ад тэорыі да практыкі. Распрацуйце рэкламны буклет прадукцыі лёгкай прамысловасці і прадстаўце ў ім беларускія брэнды.

§ 39. Геаграфія харчовай прамысловасці

Узгадваем. *Прывядзіце прыклады прадукцыі харчовай прамысловасці.*

Асаблівасці развіцця і фактары размяшчэння вытворчасці харчовых прадуктаў. Вытворчасць прадуктаў харчавання ў краіне — гэта сучасная галіна, якая дынамічна развіваецца і прадпрыемствамі якой выпускаецца больш за чвэрць прадукцыі апрацоўчай прамысловасці, што забяспечвае харчовую бяспеку краіны. У Беларусі выпрабляюцца амаль усе неабходныя прадукты харчавання на прадпрыемствах дзяржаўнай і прыватнай формаў уласнасці. У сувязі з вялікай разнастайнасцю прадукцыі харчовая прамысловасць уключае больш за 20 вытворчасцей, кожная з якіх мае свае асаблівасці (мал. 155). Дзякуючы мадэрнізацыі і ўкараненню сучасных тэхналогій прадпрыемствы галіны выпускаюць прадукцыю, якая карыстаецца попытам як на ўнутраным рынку, так і за мяжой.

Асноўны ўплыў на размяшчэнне прамысловасці аказваюць сыравінны і спажывецкі фактары. На крыніцы сыравіны арыентуюцца вытворцы цукру, алею, крухмалу, на спажыўца — тыя, хто выпускае хлеб і хлебабулачныя вырабы, малако, кандытарскія вырабы. Некаторыя вытворчасці (мяса і мясапрадуктаў, мукамольна-крупяной прамысловасці) імкнуцца як да крыніц сыравіны, так і да спажыўца. Са з’яўленнем новых транспартных сродкаў (аўтарэфрыжэратары), паляпшэннем транспартных шляхоў сыравінны фактар становіцца больш уплывовым. Эканамічна больш эфектыўнымі становяцца сярэднія і малыя прадпрыемствы.

Харчовая прамысловасць

- Вытворчасць мяса і мясапрадуктаў
- Вытворчасць малочных прадуктаў
- Рыбная прамысловасць
- Вытворчасць алеяў і жывёльных маслаў і тлушчаў
- Вытворчасць прадуктаў мукамольна-крупяной прамысловасці
- Вытворчасць цукру
- Вытворчасць іншых прадуктаў (хлеба і хлебабулачных вырабаў, шакаладу і цукрыстых кандытарскіх вырабаў, харчовай солі, напіткаў і інш.)

Мал. 155. Структура харчовай прамысловасці Беларусі

Удзельная вага харчовай прамысловасці ў структуры апрацоўчай прамысловасці складае 28 % . У рэгіянальным разрэзе лідарства ў вытворчасці харчовых прадуктаў належыць Брэсцкай і Мінскай абласцям (мал. 156). У цяперашні час Беларусь экспартуе мяса і мясапрадукты, цукар, кандытарскія вырабы, малочныя кансервы, сухое малако. У нашу краіну імпартуецца алей, цукар-сырэц, пшаніца, рыс, марская рыба, чай, кава, какава-бабы.

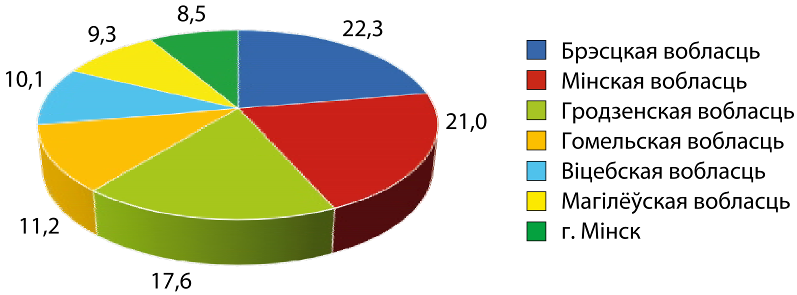

Мал. 156. Рэгіянальная структура вытворчасці харчовых прадуктаў Беларусі, 2017 г., %

Вытворчасць мяса і мясапрадуктаў. Ажыццяўляецца на 27 мясакамбінатах. Буйнейшыя з іх знаходзяцца ў Мінску і абласных цэнтрах. Яны арыентуюцца на спажыўца. Сыравінны фактар абумовіў размяшчэнне мясакамбінатаў у некаторых малых і сярэдніх гарадах (Ваўкавыск, Ліда, Слуцк), аграгарадках. Мясакансервавыя камбінаты працуюць у Оршы, Бярозе, Баранавічах, Слуцку. Значная частка прадукцыі экспартуецца.

Вытворчасць малочных прадуктаў. Займае 20 % аб'ёму вытворчасці харчовай прамысловасці. Уключае больш за 200 прадпрыемстваў: гарадскія

малочныя заводы, масла-, сыраробныя і малочнакансервавыя заводы. Вытворцы натуральнамалочнай прадукцыі арыентуюцца на спажыўца ў буйных гарадах. Буйнейшымі прадпрыемствамі па вытворчасці неразведзенага малака з'яўляюцца «Савушкін прадукт» (Брэст), «Бабушкіна крынка» (Магілёў), камбінаты ў Гродне, Віцебску, Гомелі, Мінску (мал. 157). Сухое абястлушчанае малако выпускаюць у Слоніме, п. г. т. Акцябрскі; малочныя кансервы — на малочнакансервавых камбінатах у Глыбокім і Рагачове. Ваўкавыскае прадпрыемства «Беллакт» выпускае малочныя прадукты для дзіцячага харчавання. Вытворчасць марожанага наладжана ў Брэсце, Мар'інай Горцы, Мінску, Пінску, масла і сыру — у Бярозе, Клецку, Кобрыне, Высокім, Верхнядзвінску.

Мал. 157. Прадпрыемства «Савушкін прадукт», г. Брэст

У 2013 г. Тураўскі малочны камбінат пачаў выпускаюць напаўцвёрдыя і мяккія сыры па італьянскіх тэхналогіях. Знакамітым брэндам прадпрыемства з'яўляецца Bonfesto. Назавіце прадукцыю гэтага прадпрыемства.

Рыбная прамысловасць у якасці сыравіны выкарыстоўвае прывазную марскую рыбу і рыбу айчынных прыродных і штучных вадаёмаў. Перапрацоўкай марской рыбы і morapрадуктаў займаюцца больш за 15 прадпрыемстваў. Найбольш буйныя з іх — «Белрыба» (Мінск), «Санта-Брэмар» (Брэст) (мал. 158). Буйнейшыя цэнтры па выпуску рыбных кансерваў — Віцебск («Віцебскрыба»), Полацк («Сузор'е»), Браслаў («Браслаўрыба»), Нарач («Нарачанскі Рыбзавод»).

Мал. 158. Прадпрыемства «Санта-Брэмар», г. Брэст

Вытворчасць алеяў і жывёльных маслаў, тлушчаў. У Беларусі выпускаюць алеі, маргарыны, маянэзы і г. д. Буйнейшыя прадпрыемствы: Віцебскі алейнаэкстракцыйны завод, Бабруйскі завод алеяў, Мінскі маргарынавы завод, Гомельскі тлушчавы камбінат, «Рапс» (в. Крупіца Мінскага раёна).

Вытворчасць прадуктаў мукамольна-крупяной прамысловасці. У Беларусі каля 2 тыс. прадпрыемстваў перапрацоўваюць збожжа

на муку і крупы. Аднак значную частку прадукцыі выпускаюць Баранавіцкі, Барысаўскі, Віцебскі, Лідскі і Мінскі камбінаты хлебапрадуктаў і інш. *З якіх сельскагаспадарчых культур атрымліваюць пшано, пярловую, манную, аўсяную крупы?*

Вытворчасць цукру. Цукровая прамысловасць пачала развівацца ў Беларусі ў XIX ст. У другой палове XX ст. былі пабудаваны прадпрыемствы па вытворчасці цукру ў Гарадзеі, Жабінцы, Скідзелі і Слуцку. У апошнія гады яны амаль цалкам забяспечваюцца мясцовай сыравінай (цукровыя буракі). *Чаму для вытворчасці цукру галоўным фактарам размяшчэння з'яўляецца сыравінны?*

Вытворчасць іншых прадуктаў. Вытворчасць хлеба і хлебабулачных вырабаў распаўсюджана паўсюдна па тэрыторыі Беларусі. Шакалад і цукеркі вырабляюць на прадпрыемствах «Камунарка» (Мінск), «Спартак» (Гомель), «Чырвоны харчавік» (Бабруйск), «Іўкон» (п. г. т. Івянец Валожынскага раёна). *На якой сыравіне працуе дадзеная вытворчасць?* Асноўны вытворца харчовай солі — «Мазырсоль», які выпускае на аснове базавага гатунку «Экстра» соль з мікрадабаўкамі ёду і фтору. *Чаму неабходныя дадзеныя дабаўкі?* Адным з буйнейшых прадпрыемстваў па вытворчасці кансерваў дзіцячага харчавання і фруктовых сокаў з'яўляецца «Гама смаку» ў Клецку.

З іншых падгалін харчовай прамысловасці ў Беларусі пэўнае развіццё атрымалі макаронная прамысловасць, вытворчасць харчовых канцэнтратаў, крухмалу, мінеральных вод і безалкагольных напіткаў, перапрацоўка і кансерваванне садавіны і гародніны.

Абагульнім і запомнім. Галоўныя фактары размяшчэння харчовай прамысловасці — спажывецкі і сыравінны. У краіне назіраецца рост выпуску прадуктаў харчавання. Мясныя і малочныя прадукты, цукар, соль, кандытарскія вырабы экспартуюцца ў іншыя краіны.

1. Назавіце асноўныя фактары размяшчэння харчовай прамысловасці. 2. Назавіце буйныя прадпрыемствы вытворчасці: а) мяса і мясных прадуктаў, б) малочных прадуктаў, в) цукру, г) прадуктаў мукамольна-крупяной прамысловасці. Пакажыце іх на контурнай карце.

3. Як вы думаеце, чаму ў структуры апрацоўчай прамысловасці найбольшая доля належыць харчовай? 4. Якія падгаліны харчовай прамысловасці, на ваш погляд, з'яўляюцца прыярытэтнымі ў Беларусі?

Ад тэорыі да практыкі. Вашым сябрам прапанавалі прыняць удзел у конкурсе. Адно з заданняў конкурсу — вызначыць прадукцыю па этыкетках. Дапамажыце ім падрыхтавацца да конкурсу. Распрацуйце плакаты, на якіх адлюструйце вытворчасць харчовых прадуктаў у выглядзе этыкетак (на выбар).